

Glazbeno-scenski program *Intima u umjetnosti* uz izložbu *Intimni prostori svakodnevice*

Program *Intima u umjetnosti* ciklus je glazbeno-scenskih događanja koji je osmišljen sa svrhom da različitim oblicima umjetničkog izraza – vokalnim i vokalno-instrumentalnim koncertima, glazbeno-poetskim večerima, plesnim izvedbama itd., tematizira izložbu *Intimni prostori svakodnevice* autorice dr. sc. Zvezdane Antoš. Program je počeo potkraj 2023. godine, provodio se 2024. i nastavit će se u 2025. kad završava izložbeni projekt. Zamišljen je da se održava u izložbenom prostoru, traje oko 40 minuta i pruža novi doživljaj i umjetničko iskustvo zahvaljujući čemu posjetitelji imaju mogućnost uvida u izložbu i interpretacije drugih umjetnika, umjetničkih ansambala, učenika umjetničkih škola, uglednih glazbenih i dramskih umjetnika i stručnjaka. Najveći dio dosadašnjeg programa ostvaren je suradnjama, primjerice, sa Školom za suvremeni ples Ane Maletić, Glazbenom školom Pavla Markovca, Ansamblom narodnih plesova i pjesama Hrvatske *Lado* itd. pa su i troškovi realizacije vrlo raznovrsnog i kvalitetnog programa bili neznatni. Autorica i voditeljica programa *Intima u umjetnosti* je Ivana Lušić, koja se u njegovu oblikovanju ponajprije vodila mišlju da se tema ljudske intime propituje i prikazuje s potpuno različitih aspekata koji će ujedno publici pružiti nove umjetničke uvide.

ODRŽANA GLAZBENO-SCENSKA DOGAĐANJA PROGRAMA *INTIMA U UMJETNOSTI*

Ciklus *Intima u umjetnosti* počeo je glazbeno-poetsko-stručnom večeri o ženi Dalmatinske zagore pod nazivom *Puca niz nidarca*, koja je održana 17. studenoga 2023. Poticaj za tu umjetničku večer jest knjiga dr. sc. Ivane Odže *Puca niz nidarca*, koja je objavljena potkraj 2022. godine, a rezultat je dugogodišnjeg autoričina istraživanja o ženi Dalmatinske zagore na osnovi usmene književnosti, terenskih kazivanja i tradicijske kulture. S obzirom na to da je tema žene Dalmatinske zagore rijetko obrađivana i slabo poznata, knjiga dr. sc. Odže vrijedan je i važan znanstveni doprinos te je i njezino prvo predstavljanje u Zagrebu u obliku umjetničke večeri izazvalo veliko zanimanje stručne publike i široke javnosti. Naime, događaj je bio zamišljen na način da autoričino izlaganje prate recital u izvedbi dramske umjetnice Ecije Ojđanić i glazbena izvedba vrsnoga ženskoga vokalnog ansambla *Harmonija disonance*. Na početku je ojkalica iz Poljica (*Izvir voda izvirala, ispod panja javorova...*) uvela publiku u duhovni prostor Dalmatinske zagore, a autorica knjige nastavila je riječima:

Slika 1. Plesna predstava Škole suvremenog plesa Ane Maletić „Buđenja“, foto: Boris Ščitar

Slika 2. Plesna predstava Škole suvremenog plesa Ane Maletić „Buđenja“, foto: Boris Ščitar

„Predodžbe iz moga djetinjstva povezane su sa ženom kršćankom – onom koju je oblikovala kršćanska kultura sa svim svojim ispravno i neispravno protumačenim predodžbama. Ona je dan počinjala i završavala *Očenašem*, *Zdravomarijom* i *Slavaocu*, vjerujući istovremeno u autentičnost *orka* i *more*. Promišljanje o nizu oprečnosti koje je takva žena u sebi sjedinjavala nikada me nije napustilo, osobito kada me znanost pokušavala uvjeriti u submisivnost žena za koje mi se činilo da sve konce, vidljive i nevidljive, drže u svojim rukama. Činilo mi se da tako jednostran zaključak o ženi Dalmatinske zagore ne može biti istinit. Tako sam, zapravo još davno, intuitivno počela sakupljati spoznaje s toga područja...“

Tijekom večeri iz vrlo iscrpnog izlaganja dr. sc. Odže moglo se iščitati da žene Dalmatinske zagore nisu bile, kao što je sama autorica istaknula, samo marginalne nego su opjevavane i kao odvažne, važne za zajednicu, snalažljive i mudre. Sljedeći stihovi za autoricu knjige najbolje izražavaju ambivalentnost ženstva dalmatinskoga zaleđa, složenost njezina identiteta i društvenog pozicioniranja:

„(...) u dvorim je mlad divojka;
Čojica joj do zemljice,
Vrane kose do bedrice,
Sitna puca niz nidarca.
Pa nju pita momče mlado:
„Oj divojko, seko moja,
Tko ti čuju pokrojia?
Tko ti kose podgojia?
Tko ti puce pokupova?“
„Majka čuju pokrojila,
Sama kose podgojila,
Dragi puce pokupova.“¹

Autorica knjige je u zaključnoj riječi istaknula kako joj je želja bila da provedenim istraživanjem utječe na razbijanje kulturnih stereotipnih predodžbi o životu žene Dalmatinske zagore, usmjerenih prečesto na njezinu zaostalost, podređenost muškarcu te na otvaranje mogućnosti drukčijega sagledavanja koje, uz dio spomenutih stereotipa, sadržava i dublju sliku ženskoga bića. Goran Ovcariček (2023: 9) se u časopisu *Vijenac* u članku pod nazivom „Dalmatinska zagora u Etnografskome muzeju“ osvrnuo na održanu večer i knjigu Ivane Odže *Puca niz nidarca* ujedno pozivajući sve čitatelje da dođu i razgledaju izložbu *Intimni prostori svakodnevice*.

Sljedeće događanje bila je predstava Škole suvremenog plesa Ane Maletić pod nazivom *Buđenja*, koja je održana 8. prosinca 2023. i 9. veljače 2024., te *Buđenja II*, 11. ožujka 2024. s novim koreografijama i izvođačima. Ideja predstave bila je da plesači – učenici Škole nadahnuti izložbom i u interakciji s muzejskim prostorom i publikom, povedu publiku u razgledavanje izložbe darujući joj novi umjetnički doživljaj. Naime, suvremeni ples kao umjetnička forma nudi mogućnost za istraživanje u potrazi za novim jezikom komunikacije ljudskoga tijela u vremenu i prostoru uz istodobno prikazivanje emocija. Interpolacije suvremenog pokreta u muzejskim prostorima u svijetu su puno češće nego u nas, a izložba *Intimni prostori svakodnevice* o temi ljudske intime bila je prigoda da se osmisli nešto novo te da Etnografski muzej postane nova pozornica. Idejna

1 Iz zbirke Mihovila Pavlinovića, priredio Stipe Botica (2007.).

Slika 3. Plesna predstava Škole suvremenog plesa Ane Maletić „Buđenja“, foto: Boris Ščitar

Slika 4. Plesna predstava Škole suvremenog plesa Ane Maletić „Buđenja“, foto: Boris Ščitar

autorica je Ivana Lušić, autorica koncepcije predstave je prof. Renata Vraneković, a autorice ko-reografija su profesorice Škole suvremenog plesa Renata Vraneković, Adrijana Barbarić Pevek, Normela Krešić Vrkljan, Ira Bičanić i Nataša Jurišić. U glazbenom dijelu sudjelovala je učenica Glazbenog učilišta Elly Bašić, Yelyzaveta Bilonozhko. Novinarica Vesna Mimica snimila je prilog o predstavi za emisiju Hrvatske televizije o kulturnim događanjima *Art à la Cart* pohvalno se osvrćući na otvorenost Etnografskoga muzeja umjetničkim školama te na ostvareni projekt sa Školom za suvremeni ples Ane Maletić. Prema njezinim riječima, pokret je tekao neprekidno i neopterećeno, a susret tradicije i suvremenosti uvijek je davao novi, drukčiji pogled na neku umjetničku situaciju te je zato produktivan i poželjan. Izvedba u plesu pruža i novo saznanje, a svaka izvedba ima svoje mijene koje je čine neodoljivom.

Dvije baštinske institucije, Ansambl narodnih plesova i pjesama Hrvatske *Lado* i Etnografski muzej u Zagrebu već dugo godina vrlo uspješno surađuju, a suradnja je ostvarena i na programu *Intima u umjetnosti*. Izvedba nacionalnoga folklornog ansambla bila je zamišljena nešto drukčije od uobičajene, u obliku glazbene šetnje koja će publiku voditi kroz izložbu *Intimni prostori svakodnevice* te će joj pružiti dvostruki doživljaj, same izložbe i glazbene izvedbe prožete emocijom. Program pod nazivom *Divojka se suncem razgovara*, održan 12. travnja 2024., počeo je na stubama Muzeja ojkalicom *Izvir voda izvirala* da bi se nakon toga Ladovi umjetnici kretali prostorom izložbe predstavljajući glazbene tradicije različitih hrvatskih krajeva, od svirke na cimbalu i izvedbe međimurske pjesme *Šest let mi je minulo*, svirke na dvojnicama i slavonske pjesme *Divojka se suncem razgovara*, klapske pjesme, svirke na mihi i orcanja iz Polače do izvedbe bećarca. Ideju glazbene šetnje imala je autorica programa *Intima u umjetnosti*, a autori vrlo lijepo osmišljenog programa lirskog karaktera su tadašnji umjetnički ravnatelj Lada Krunoslav Šokac i glazbeni voditelj – dirigent Jurica Petar Petrač. Takva vrsta programa privukla je i medijsku pozornost te ju je popratila i Nova TV izravnim uključenjem u Dnevnik.

Potkraj travnja održan je još jedan događaj – koncert Glazbene škole Pavla Markovca *Vesele glazbene note* kojim su se predstavili učenici koji sviraju na gudačkim (violončelo), puhačkim (oboa, fagot) i žičanim instrumentima (harfa), i to od viših razreda osnovne do završnih razreda srednje škole. Učenici su imali prigodu pokazati zavidnu razinu muziciranja, u spomenutom slučaju izvan zatvorenih produkcija i natjecanja. Takvi koncerti pred širokom publikom njima su poticaj, a Etnografski se muzej istodobno otvara novoj publici kako bi postao prepoznatljiv, među ostalim, kao kulturna ustanova koja potiče i djelovanje mladih.

U rujnu 2024. održan je koncert ženskoga vokalnog etnoansambla *Čipkice* koji uz hrvatsku predstavlja glazbenu tradiciju iz raznih krajeva svijeta te je prepoznatljiv po tome što u svojim izvedbama spaja suvremene i tradicionalne glazbene elemente. Koncert održan u Etnografskome muzeju pod nazivom *Svi mi vele lane, mило moje janje* dočarao je intimu i svakodnevni život ljudi, od odnosa djece i roditelja, bratskih i sestrinskih odnosa, prvih zaljublivanja, ljubavnih čežnji i zrelih bračnih odnosa do ljubavi prema intimnome prostoru doma i rodnome kraju te radosti i tuge svakodnevnoga življenja. Programom je predstavljena glazbena tradicija različitih hrvatskih krajeva (pjesme *Dremle mi se mila majko*, *Procvala je*, *Malo Međimorje*, *Šeta sunce po sokaku*, *Senjicu senjala*, *Poigrajte bile none*, *Sve se kunem i proklinjem* itd.), a izvedeno je i nekoliko pjesama iz Srbije i Kosova. Autorica programa koncerta voditeljica je ansambla mag. muz. Ena Hadžiomerović.

U listopadu 2024. održana je glazbeno-poetska večer haiku poezije Ivana Ivančana, koja je ujedno bila predstavljanje njegove najnovije zbirke pjesama *Glazbena zrnca*. Ivančan (1953.) je cijeli

radni i umjetnički vijek proveo u Ansamblu narodnih plesova i pjesama Hrvatske *Lado* te je dugogodišnji predani rad na području folklorne umjetnosti ostavio traga i na njegovo pjesničko stvaralaštvo. Haiku poezijom počeo se baviti još 1973. godine pod utjecajem pokojnog strica Dubravka Ivančana, a neprekidno je piše do danas. Uz *Glazbena zrnca* objavio je još dvije zbirke haiku poezije *Odrazi* i *U prolaženju...* Prvi glazbeni haiku napisao je 2020. godine u spomen na odlazak vrhunskog *gypsy jazz*-gitarista Damira Kukuruzovića, nakon čega piše cijeli niz haiku pjesama o temi glazbe: „u meni se probudila neka neobjašnjiva potreba, gotovo svojevrsan zov, da i dalje nastavim, kao kroz neku igru, s pisanjem trostihova vezanih uz različite glazbene stilove, svakovrsna glazbala i umjetnike“. Zbirka je podijeljena u četiri dijela koja je autor zamislio kao stavke u glazbi; prvi stavak nazvao je *Folklor*, drugi *Jazz*, treći *Rock* i četvrti *Klasika*. Knjigu je predstavio član Društva hrvatskih književnika i Matice Hrvatske, haiku pjesnik Tomislav Maretić, a izbor stihova i tekstova autor. Tijekom večeri glazbeni su se stihovi izmjenjivali s vokalnim, vokalno-instrumentalnim i instrumentalnim izvedbama umjetnika nacionalnoga folklornog ansambla *Lado* te se glazba kretala prostorom u skladnom plesu haiku stihova, autorovih objašnjenja, zvukova instrumenata i glasova pjevačica.

Vrličko kolo.
Pod nogama plesača
tutnje stoljeća.

...

Tamburaš.
Prepliće prstima
po srcu.

Autor je tu osobitu glazbeno-poetsku večer završio haiku pjesmom:

Završio koncert.
Glazba se vratila
u fascikle.

Kao dio programa *Intima u umjetnosti* u studenome se predstavila ukrajinska etnoglazbenica umjetničkog imena AnnaDel.² Na njezin umjetnički razvoj utjecala je narodna ukrajinska umjetnica Nina Matvienko (1947. – 2023.) poznata pod nazivom *ukrajinski slavuj*, čija je bila učenica. Uz istraživanje ukrajinske tradicije, umjetnički djeluje kao etnopjevačica, obrađivačica ukrajinskih tradicijskih pjesama, pjesnikinja, a ujedno je kantautorica vlastitih pjesama. U Etnografskome muzeju izvela je ukrajinske tradicijske pjesme u izvornom obliku, zatim u modernim obradama te nekoliko kantautorskih pjesama u elektroničkoj interpretaciji. Kao gost koncerta nastupio je i folklorni ansambl *Tory*, koji djeluje pri Ukrajinskoj zajednici grada Zagreba. Posljednji događaj programa *Intima u umjetnosti* u 2024. godini održan je u prosincu koncertom učenika Glazbene škole Pavla Markovca i programom koji je ovaj put bio usklađen s adventsko-božićnim ozračjem. Učenici su ponovno pokazali odličnu izvedbenu kvalitetu te su prostor izložbe *Intimni prostori svakodnevice* oplemenili zvucima klasične glazbe.

2 AnnaDel je etnopjevačica i folkloristica koja je diplomirala na Kijevskome nacionalnom sveučilištu za kulturu i umjetnost, Fakultet glazbe, smjer „folklorist, voditelj folklornog ansambla, vokal“. Godine 2020. upisuje poslijediplomski studij na Kijevskome pedagoškom sveučilištu M. P. Drahomanov. Laureatkinja je ukrajinskih i međunarodnih festivala i natjecanja. Pjeva od djetinjstva, a bila je solistica poznatog orkestra Oružanih snaga Ukrajine i Centra za vojnu glazbenu umjetnost Zračnih oružanih snaga Ukrajine.

Slika 5. Koncert Glazbene škole Pavla Markovca „Vesele glazbene note“, foto: Ivana Lušić

ZAKLJUČNO O PROGRAMU INTIMA U UMJETNOSTI

S obzirom na ostvarene rezultate može se reći da je program *Intima u umjetnosti* dao dodatnu vrijednost izložbenom projektu *Intimni prostori svakodnevice* te je svojom raznovrsnošću obogatio program Etnografskoga muzeja. Naime, vrijednost toga programa za Muzej je više-značajna: pridonijelo se razvoju nove publike Muzeja, dodatnoj vidljivosti i promidžbi izložbe *Intimni prostori svakodnevice*, jačanju međukulturne suradnje, obrazovnim ustanovama omogućila se kvalitetna platforma za njihovo predstavljanje izvan zatvorenih produkcija te se učenike dodatno potaknulo na kreativno stvaranje i upoznavanje s vrijednostima nacionalne tradicije. Potrebno je istaknuti da se programom *Intima u umjetnosti* pokazalo da interakcija baštinske kulture s različitim oblicima umjetničkog izraza (glazba, ples, poezija...) te područjima umjetničkog djelovanja, koja ne bi povezali s kulturnom institucijom poput Etnografskog muzeja (suvremeni ples, klasična glazba, haiku pjesništvo...), mogu osmisliti zanimljive događaje koji pružaju novi doživljaj i vrijedna iskustva te zadovoljavaju potrebe suvremene publike.

